

lang leve de oneerlijkheid

De Nibbits tellen en ieder z'n eigen bakje geven of broer een troostcadeau toestoppen als zus jarig is. Anders is het oneerlijk, toch? Misschien. Maar dat is juist leerzaam: soms zijn ze aan de beurt, soms niet. Loslaten dus dat gelijkheidsprincipe, anders komen er verwende monsters van.

‘Bij ons is het fietszitje een enorm twistpunt. Maar ik kan er maar een achterop hebben. De ander moet zelf fietsen,’ zegt Cecile (38), moeder van Febe (6) en Victor (5). ‘Ze houden nauwlettend in de gaten wie mag, wanneer en hoe lang. Zelfs of het een kort of een lang stuk is, wordt precies bijgehouden. Knettergek word ik ervan.’ Om van het gezeur af te zijn, gaat ze er vaak in mee: ‘Het komt regelmatig voor dat Victor een scène schopt om het zitje. Ik moet dan in onderhandeling met Febe. Absurd natuurlijk, maar zij is iets ouder en meer voor rede vatbaar. En als ik er een onderonsje van maak – “Hij is wat kleiner en snapt het allemaal nog niet zo,” zeg ik dan – dan vindt ze het ook wel weer leuk.’

Eigenlijk alle ouders met twee of meer kinderen maken het mee: de teleurstelling als de een iets krijgt en de ander niet. Of als de een iets mag en de ander niet. De reactie is meestal: gelijk verdelen. Dus: de Nibbits tellen en ieder z’n eigen bakje geven, of de niet-jarige van een troostcadeau voorzien. Maar is dat eigenlijk wel zo handig?

‘Er zijn een aantal dingen die je moet onderscheiden,’ vindt ontwikkelingspsycholoog en gezinstherapeut Steven Pont. ‘Aan de ene kant moeten kinderen leren dat ze soms aan de beurt zijn en soms niet. Zoals bij verjaardagen: als je broertje een cadeautje krijgt omdat hij jarig is, dan is het zijn beurt. En dus niet die van z’n broers of zussen. Aan de andere kant: als je gewoon iets leuks koopt en je doet dat wel voor het ene kind, maar niet voor de ander, dan voel je waarschijnlijk al aan dat het scheef gaat lopen. Als je naar het strand gaat en je koopt iets voor de kinderen om mee te spelen, dan is het verstandig om óf iets te kopen voor elk kind óf iets voor hen samen. Het is natuurlijk een beetje mal om te zeggen: “Zo Marijke, hier heb jij een emmertje en een schepje. En voor jou Natasja, heb ik niets.” Redelijkheid dus, dat is waar het om draait. En uitgestelde behoeftebevrediging. Pont: ‘Grofweg kun je zeggen dat kinderen tot een jaar of vier niet begrijpen dat ze op hun beurt moeten wachten. Ze zitten nog in de egocentrische periode: ze denken dat ze altijd aan de beurt zijn.’

Vier hockeywedstrijden tegelijk

Ook Thérèse Albert, orthopedagoog bij pedagogisch adviesbureau Hakketak, benadrukt dat je eerst naar de leeftijd van het kind moet kijken. ‘Het is prima om kinderen – in de periode dat ze nog klein zijn – allemaal iets te geven als er een jarig is. Al is het maar een klein zakje snoep. Grotere kinderen begrijpen echter al veel meer dat ze soms even moeten wachten. Immers, op school zijn ze ook niet altijd aan de beurt. Aan een tienjarige kun je goed uitleggen waarom-ie even moet wachten.’ Maar dat lijkt gemakkelijker gezegd dan gedaan. Claire (37), moeder van Valentijn (10) en Amber (8) heeft er moeite mee: ‘Als ik tien minuten met de een een spelletje heb gedaan, dan verwacht de ander dat ik dat ook precies even lang met hem of haar doe. Of als mijn man met de een gaat tennissen, dan is de ander vreselijk jaloeers en wil dat ook.’

Ook Leontien (39), moeder van Marieke (11), Justine (9), Willemijn (7) en Liselot (5) komt soms in de knoei met het verdelen van haar aandacht. ‘Op momenten dat iedereen tegelijk zijn verhaal wil vertellen, is het lastig. Wat naar wie luister je het eerst? En ook tijdens de hockeycompetitie is het niet mogelijk om bij alle vier tegelijk te gaan kijken. Twee ouders opsplitsen over vier kinderen is onmogelijk.’

Volgens Steven Pont kun je dit soort situaties het beste naar de ‘meetperiode’ kijken: ‘Je kunt dingen per dag, per week, per maand of per jaar meten. In de volwassenenwereld ligt de periode waarin de balans moet worden gevonden heel ruim. Als ik vrienden drie keer te eten heb gevraagd, dan vraag ik me toch eens af: “Waarom word ik niet terug gevraagd? Loopt het niet een beetje scheef?” Jonge kinderen daarentegen maken die redelijkheidsbalans bijna per minuut op. Maar uiteindelijk moeten ze toegroeien naar die uitgestelde behoeftebevrediging op de lange termijn. Dat is een proces.’ Volgens Pont kun je de meetperiode bij kinderen onder de vier daarom het beste zo kort mogelijk houden. In het geval van Claire en Leontien moeten de kinderen echter leren dat het prima is dat hun moeder de ene keer intensief met de een bezig is en de andere keer met de ander. Pont: ‘Daar kan best een week of een maand tussen zitten, als het maar om en om is.’ Volgens hem leer je een kind z’n behoefte uit te stellen door niet op elk appèl dat op je gedaan wordt, te reageren: ‘Koop niet meteen het cadeautje dat je kind graag wil hebben of vraag hem even te wachten als je met iemand in gesprek bent. Wees niet op afroep beschikbaar, maar vertel er bij wanneer je wél tijd hebt. Dat laatste is essentieel. Kinderen die op deze manier leren hun behoefte uit te stellen, zijn later bewezen socialer en bovendien succesvoller.’

In tranen van jaloezie

En hoe zit het dan met voortrekken? Thérèse Albert: ‘Zelfs als je dat niet bewust doet, kan een van de kinderen dit wel zo ervaren. Veeg zijn of haar gevoelens niet van tafel, maar probeer erover te praten en toon begrip voor zijn standpunt.’ Klinkt logisch, maar soms is het nogal ingewikkeld. Claire: ‘Mijn man had via zijn werk kaarten voor de première van *High School Musical*. Omdat hij maar twee kaarten had, moest hij kiezen: welk kind zou hij meenemen? Uiteindelijk heeft hij voor onze dochter gekozen, omdat hij de musical meer iets voor meisjes vond. Maar Valentijn was stikjaloeers. Daarom heb ik op de bewuste dag

‘Allebei willen ze continu bij mij achterop. En dan ga ik maar weer in onderhandeling: absurd natuurlijk’

samen met hem een dvd gehuurd en daarna zijn we uit eten geweest. Maar toen hij later bij *Shownieuws* al die beelden zag kon hij zijn tranen nauwelijks bedwingen.’ Maak je je keuze op basis van de situatie of op basis van de persoon? Daarin zit volgens Steven Pont een wereld van verschil: ‘Soms kun je maar een kind meenemen, omdat de situatie dat dicteert. Dat is natuurlijk teleurstellend voor het andere

kind, maar je kunt het als ouder uitleggen. En zolang je het kunt uitleggen, is het meestal redelijk.’ Het wordt volgens hem een ander verhaal als de vader de volgende keer weer zijn dochter zou meenemen. ‘Dan wordt het persoonlijk. Een kind gaat dan denken: wat is er mis met mijn persoon? Ben ik het niet waard? Houdt hij meer van haar dan van mij? Tenzij de dochter de volgende keer de hoofdrol speelt in een musical natuurlijk, dan is het wel weer redelijk.’ Het evenwicht en de billijkheid in het gezin kun je prima terugbrengen doordat de andere twee ook iets leuks gaan doen. Pont: ‘Dat is alleen maar gezond en een prima *bonding*: zij iets leuks, dan wij ook!’

Volgens Thérèse Albert is het ook belangrijk dat kinderen leren een ander iets te gunnen: een van de belangrijkste levenslessen is je kunnen inleven in een ander en blij te zijn voor hem of haar,’ zegt ze. ‘Alleen al om deze reden is het onverstandig om elk kind altijd evenveel te geven. Kinderen moeten vanaf de kleuterleeftijd leren delen. Het leven draait nu eenmaal niet alleen om hun eigen persoon.’

Continu een schuldgevoel

Oké, maar stel: je loopt op de markt en je ziet plotseling die Barbie – die je dochter al heel lang graag wil – voor een spotprijs. Moet je je zoon dan ook iets geven? ‘Allereerst moet je natuurlijk naar de leeftijd kijken,’ zegt Thérèse Albert. ‘Maar als je zoon ouder is dan een jaar of vier, dan kun je prima aan hem uitleggen dat zijn zusje die Barbie al zolang wilde en dat-ie nu afgeprijsd was en dat je ‘m daarom hebt gekocht. De volgende keer krijgt hij iets. Hij leert op zo’n manier zijn beurt af te wachten en blij te zijn voor haar.’

Steven Pont vult aan: ‘Die Barbie is echt iets is dat bij dat meisje hoort. En kun je dus tegen je zoon zeggen dat als je iets voor hem was tegengekomen, je dat voor hem had gekocht.’ Maar wacht niet te lang met iets voor hem te kopen, adviseert Pont: ‘Je kunt moeilijk tegen je zoon zeggen: ‘Coh Basje, dat is nu ook wat. Nu komen we al voor de zesde keer iets tegen voor je zus. En bij jou is dat nog steeds niet gebeurd.’ Er moet in geef-en-neem-gedrag altijd billijkheid zitten.’

Uitleggen is dus heel belangrijk, want zolang je dat kunt, is je besluit redelijk. ‘Daarbij moet je je realiseren dat het altijd verstandig is om vooraf uit te leggen en niet achteraf,’ verduidelijkt Steven Pont. ‘Want dan ervaren kinderen – maar ook volwassenen – het als een verdediging.’

Niet stotteren dus en achter je besluit gaan staan. Maar dat is soms gemakkelijker gezegd dan gedaan. Claire: ‘Ik heb continu last van een schuldgevoel. Mijn zoon denkt altijd dat wij zijn zusje liever vinden dan hem. Als ik Amber een complimentje geef, zie ik zijn gezicht al betrekken. Ik voel me daar dan rot over en ga twijfelen aan mezelf. Trek ik de een niet onbewust voor? Vind ik diep van binnen de een niet liever dan de ander? En dan schiet ik automatisch in de verdediging.’

‘In zo’n geval kun je het beste het gesprek aangaan met je kind,’ zegt Steven Pont. ‘Waarom voelt hij zich zo? Kan hij dat

uitleggen? Zijn gevoel is een feit. Voor hem, maar ook voor jou. Je kunt niet tegen je zoon zeggen dat hij zich zo niet mag voelen.’ In de verdediging schieten en zeggen dat je het andere kind niet voortrekt, helpt dus niet. Pont: ‘Zeggen dat het niet zo is, daar komt hij niet verder mee. Dan kom je in een strijd. Het komt tot een gesprek als je hem vraagt zijn gevoel uit te leggen.’ Luchtig houden is de key en daarnaast kun je het extra benadrukken als

‘Een van de belangrijkste levenslessen: blij kunnen zijn voor een ander. Alleen daarom al is het onverstandig om elk kind altijd evenveel te geven’

je hem een complimentje geeft. ‘Misschien hoort hij het niet eens als er iets positiefs over hem gezegd wordt,’ zegt Pont. ‘Dus kun je zeggen: “Let op, nu komt er een complimentje voor jou!” Op die manier zal zijn vervelende gevoel weggenomen worden.’

Zwakke momenten? Voelen ze haarfijn aan

Maar kinderen weten hun ouders ook feilloos te bespelen. Thérèse Albert: ‘Ik denk dat veel kinderen zo’n verongelijkt gezichtje opzetten als het hen goed uitkomt. Ze weten namelijk precies dat jij je dan schuldig gaat voelen en dat je dan extra aandacht aan ze gaat geven. Kinderen hebben sensoren, die zijn perfect op je afgesteld. Ze weten precies op welk moment ze een bepaald gezicht moeten trekken of wanneer ze je iets moeten vragen. Al jouw zwakke momenten voelen ze haarfijn aan.’ Kortom: als je elk kind evenveel geeft, dan krijg je daar ontevreden types van. Want bij ieder cadeautje dat ze krijgen, zullen ze gaan vergelijken: krijgt Pietje niet iets groters? Of Marietje iets duurders? Het is volgens Albert ook niet haalbaar: het zal je nooit lukken om ieder kind precies hetzelfde te geven. ‘Dat moet je ook niet willen. Het is niet goed voor je kinderen, maar ook niet voor jezelf, om altijd maar iedereen tevreden te willen houden. Moeders leggen tegenwoordig de lat veel te hoog, ze willen alles perfect doen.’ Het begrip ‘kindertijd’ kenden we volgens haar voor 1900 niet eens: ‘Zodra je iets kon, moest je gewoon meehelpen in het gezin.’

Pont is het daarmee eens: ‘Vroeger was de uitgestelde behoeftebevrediging al in het gezin geregeld. Het was veel duidelijker dat kinderen niet de helft van de tijd van hun ouders op konden eisen, omdat er bij wijze van spreken nog acht kinderen rondliepen. Bovendien werd er toen veel minder naar kinderen geluisterd. Nu denken we te vaak dat elke begrenzing een beperking betekent.’

We plaatsen onze kinderen te veel op een voetstuk, vindt Thérèse Albert: ‘Kinderen zijn veel meer gebaat bij het feit dat hun vader of moeder niet perfect is, dat ze ook maar een mens zijn. Dan geef je maar eens geen aandacht aan de een, maar wel aan de ander. Of koop je een duur cadeau voor je zoon, maar niet voor je dochter. Soit. Zo is het leven.’ ■

Meer informatie: www.stevenpont.nl en www.hakketak.nl